

Poštnina plačana v gotovini

ŠTEVILKA 11

LETNIK XXXVII

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. NOVEMBRA 1936

VSEBINA: Uredba in pravilnik o likvidaciji kmetijskih dolgov. — Pravilniki k uredbi o likvidaciji kmetijskih dolgov.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 11, 1. 1936.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Homeu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 22. novembra 1936 ob pol 3 popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje revizijskega po-

ročila. 2. Volitev nadzorstva. 3. Podeljevanje podpor. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Gospodarske zadruge na Koroški Beli, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 22. novembra 1936 ob 11. uri v poslovnih prostorih. Dnevni red: Prememba pravil.

Izredni občni zbor Električne strojne družbe v Mozirju, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo, dne 29. novembra 1936, ob 2 popoldne v prostorih osnovne šole. Dnevni red: Električna razsvetljava iz Marijingrada.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeva sol po 100 kg Din 156.—; kostni superfosfat Din 118; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 143.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.—; modra galica Din 4.95; žveplo Din 3.—. Pri vagonškem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; repo-

reznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlinci Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rapp« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonškem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 1250 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredba in pravilnik o likvidaciji kmetских dolgov.

Ministrski svet je na podlagi čl. 98 finančnega zakona za l. 1956/57 odobril uredbo o likvidaciji kmetских dolgov z dne 25. septembra 1956. Uredba je bila objavljena v »Službenih novinah« dne 26. septembra in je tega dne dobila obvezno moč. Na podlagi pooblastila iz čl. 56 te uredbe je vlada izdala tudi pravilnik k navedeni uredbi z dne 30. oktobra 1956, ki je bil priobčen v »Službenih novinah« dne 31. oktobra 1956.

Uredba o likvidaciji kmetских dolgov je silne važnosti za naše posojilnice, za dolžnike in druge upnike ne samo za sedanji čas, ampak tudi za daljšo bodočnost. Zato je treba, da seznanimo naše čitatelje z vsebino teh pomembnih uredb. Pri posameznih določbah bomo navajali tudi odredbe pravilnika.

I. Kdo je zaščiten kmet?

Ugodnosti zaščite uživajo tisti kmetje, ki so imeli značaj kmeta ob času, ko je dolg nastal in ob času, ko je uredba dobila pravno moč (t. j. na dan 26. septembra 1956).

Za kmeta v smislu te uredbe (čl. 2) se smatra tisti,

1. ki mu je kmetijstvo glavni poklic;

2. ki obdeluje zemljo sam ali s člani svoje rodbine, po potrebi pa tudi z najetimi delovnimi silami;

3. čigar obdavčeni dohodki izvirajo pretežno iz kmetijstva (poljedelstva, vinogradništva, sadjarstva, vrtarstva, živinoreje, gozdarstva in podobnih kmetijskih opravil); v slučaju, da ima kdo dohodke raznih vrst (n. pr. poleg iz kmetijstva tudi iz obrti ali trgovine), so merodajni torej obdavčeni dohodki iz kmetijskega gospodarstva, ni pa merodajna višina davka;

4. čigar orna (za obdelovanje sposobna) zemlja ne presega površine 50 ha.

Vse te zahteve morajo biti izpolnjene, če hoče kdo veljati za zaščitenega kmeta.

Pravilnik (čl. 2) odreja v tem oziru še sledeče:

Pri trgovcih, obrtnikih (razen pri vaških trgovcih in obrtnikih), industrijih, aktivnih in upokojenih državnih in samoupravnih uradnikih, duhovnikih, odvetnikih, zdravnikih, inženirjih, geometrih, notarjih, lekarnarjih, upravniki kmetijskih posestev in po-

dobnih poklicih se smatra, da jim je ta poklic glavni poklic, da torej niso zaščiteni kmetje.

Ne smatrajo se za kmete osebe, ki kupujejo in redijo živino zaradi nadaljnjega vnovčevanja.

Da se kaka oseba smatra za kmeta, je dovolj, da obdeluje zemljo osebno, oziroma s člani svoje družine ali v lastni režiji s pomočjo najmanjše delovne sile; ne zahteva pa se, da bi bil tudi naseljen na zemlji, ki jo obdeluje.

Oseba, ki daje zemljo v zakup, ni kmet. Če nekdo sam obdeluje del svojega posestva, odnosno s člani svoje družine ali v lastni režiji, drugi del posestva pa daje v zakup, potem se smatra za kmeta le tedaj, če daje v zakup manjši del svojega posestva, razen v slučajih, kadar zaradi bolezni ali zaradi kakšnih drugih zadržkov sam ne more obdelovati zemlje, ali če je posestvo last nedoletnih otrok ali če gre za zapuščino.

Glede obdavčenih dohodkov odreja pravilnik (čl. 3):

Za kmeta se smatra tista oseba, ki ima od kmetijstva večji obdavčeni dohodek nego znaša vsota vseh njenih ostalih obdavčenih dohodkov.

Dohodki od kmetovih gozdov se smatrajo kot dohodki iz kmetijstva.

Ako živi kmet v hišnem gospodinjstvu z ženo in otroci, se smatrajo vsi njihovi dohodki kot skupni, torej kot kmetijski dohodki.

Kot obdavčene dohodke je razumeti davčne osnove vseh davčnih oblik, kakor so ugotovljene v davčnih razporedih po zakonu o neposrednih davkih z dne 28. februarja 1928 z njegovimi spremembami in dodatki. V davčne osnove se ne pritegnejo osnove občega in

skupnega davka na poslovni promet, čigar osnovo tvori kosmati promet, ne pa dohodek.

Pri ugotavljanju davčne osnove za dohodek od zemljišč pred časom, ko je stopil v veljavo zakon o neposrednih davkih (t. j. pred 1. januarjem 1929), je treba postopati sledeče: V krajih, kjer je že prej obstojal katastrski čisti dohodek, ki je ob času zadolžitve služil kot osnova za zemljarino, je treba skupni katastrski čisti dohodek iz časa zadolžitve pomnožiti z odrejenim količnikom. (Pri tem se kronska vrednost izpremeni v dinarsko in pomnoži s količnikom, ki znaša za večino srezov v dravski banovini 20, za hribovite sreze 18, za Prekmurje 30.) Kot obdavčeni dohodek pride v poštev tudi dohodek, ki ima sicer davčno osnovo, ali je po zakonskih predpisih oproščen davka.

Glede **orne zemlje** predpisuje pravilnik (čl. 4):

a) Pod izrazom orna zemlja se razumevajo njive, vrtovi, sadovnjaki, vinogradi, travniki (senožeti) in druga zemljišča, ki se ne obdelujejo, pa bi se lahko obdelovala, n. pr. zapuščeni vinogradi.

b) Pašniki se ne štejejo med orno zemljo. Za pašnike se smatrajo samo ona zemljišča, ki se stalno izkoriščajo za pašo.

c) Za površino ornega zemljišča je merodajno stanje v državnem katastru zemljišč. Če pa se posamezne zemljiške parcele v državnem zemljiškem katastru glede kulture ne skladajo z dejanskim stanjem, bo občinska uprava na zahtevo zainteresirane stranke to potrdila s posebno izjavo in bo o nesoglašanju obvestila pristojno

katastrsko upravo. Ta izjava občinske uprave bo služila kot dokaz za popravilo stanja v državnem katastru glede kulture zemljišča ob priliki izdajanja občinskih potrdil, da je kdo kmet. Vsak interesent lahko o tem zahteva postopanje pri upravnem oblastvu I. stopnje in sicer na svoje stroške.

V maksimum orne zemlje se vštevajo osebno posestvo kmeta in posestvo njegove žene in otrok, če živijo z njim v hišni skupnosti. K posestvu se pa ne prišteva orna zemlja, ki jo ima kmet v zakup ali v obdelovanju proti polovici dohodkov.

Za kmete se po uredbi (čl. 2 odstavki 2, 4, 6) štejejo naslednje osebe:

1. Uživalec, zakupniki ali spopolinarji, ki obdelujejo tujo zemljo, najsaj nimajo svoje zemlje, a izpolnjujejo ostale pogoje.

2. Omožena ženska, ki živi skupaj s svojim možem, se smatra za kmeta samo tedaj, če osebno izpolnjuje pogoje, ki jih predpisuje ta uredba in izvirajo njihovi skupni dohodki pretežno iz kmetijstva.

3. Za kmete se smatrajo (pod pogojem, da izvirajo njihovi obdavčeni dohodki pretežno iz kmetijstva in da njihova orna zemlja ne presega površine 50 ha) tudi naslednje osebe:

a) ki ne morejo zaradi bolezni ali zaradi drugih neuklonljivih zadržkov same obdelovati svoje zemlje, dalje nedoletni otroci kmetov, dokler traja njihova nedoletnost, in slednjič zapuščine za kmeti, dokler se ne izroče dedičem. Te osebe se smatrajo za kmete tudi tedaj, če dajo svojo zemljo v zakup. Kot neuklonljiv zadržek se smatra tudi slučaj, ko se posestvo nahaja v krajih,

ki so toliko oddaljeni eden od drugega, da je kmetu fizično nemogoče obdelovati vse svoje posestvo osebno ali s člani svoje rodbine ali v lastni režiji. Kot neuklonljiva zapreka se smatra tudi visoka starost, odsotnost zaradi odsluženja kadrskega roka, odsotnost zaradi zaslužka (sezonsko delo) in slično;

b) ki obdelujejo same ali s svojimi rodbinskimi člani tujo zemljo — kmetijski delavci, če jim je to glavni poklic in če ne plačujejo razen uslužbenskega davka nobenega drugega davka;

c) ki se bavijo kot starešine (poglavarji) posamezne družine ali kot člani posameznih družin, živijo v hišni skupnosti, z drugimi postranskimi pridobitnimi posli, kakor s predprodajo, domačim obrtom (z hišno industrijo), ribarstvom, prevozništvom, brodarstvom in podobnim, da pridobe več zaslužka svoji rodbini, ki je obdržala vse oznake kmeta. Kadar osebe, kakor so slugi, ženjci, poljski delavci in slično, obdelujejo tujo zemljo, se smatra tak dohodek iz obdelovanja tuje zemlje za dohodek iz kmetijstva brez ozira na to, ali imajo te osebe svojo zemljo ali ne. Da se morejo take osebe smatrati za kmete, je potrebno, da ne plačajo nobenega drugega davka razen davka od hiše, v kateri stanujejo ali sami ali s člani svoje družine, in razen uslužbenskega davka. Tudi oni gospodarski posli, ki jih kdo izvršuje z obrtnim dovoljenjem ali pooblastilom, se morejo smatrati za postranske posle, ako niso dotičniku glavni poklici. Značaj kmeta obdrže tudi tisti, ki so vstopili kot začasni slugi v službo zasebnih uradov in javnih ustanov.

Pri ocenitvi velikosti obdavčenih dohodkov se po uredbi (čl. 2, odst. 7) ne upošteva obdavčeni dohodek od hiše, v kateri kmet stanuje sam ali s svojo družino. Po pravilniku se ta obdavčeni dohodek nanaša na hišo brez ozira na to, ali stoji hiša v vasi, mestu, kopališču, letoviškem kraju ali pa kje drugje. Obdavčeni dohodek od onih prostorov takšne hiše, ki so dani v zakup, se vzamejo v poštev pri oceni velikosti obdavčenih dohodkov.

Potrdilo, da je dolžnik kmet.

Noben kmetski dolžnik ne more brez nadaljnjega zahtevati, da se njegovi dolgovi priznajo kot zaščiteni. Po uredbi (čl. 2, odst. 8) mora dolžnik na zahtevo upnika ali drugega interesenta preskrbeti potrdilo o tem, da je kmet. To potrdilo izda občinsko oblastvo (občinska uprava). Takšno potrdilo sme od občinske uprave razen dolžnika zahtevati tudi vsak interesent.

V potrdilu morajo biti navedena vsa stvarna dejstva, iz katerih se da nedvoumno ugotoviti, da izpolnjuje dolžnik vse pogoje, ki jih navaja uredba. V ta namen si mora občinska uprava preskrbeti od pristojne davčne uprave podatke o višini posameznih dolžnikovih obdačb.

Občinska uprava mora v 14 dneh izdati potrdilo ali pa sklep, da potrdilo odklanja. Če občinska uprava tega ne stori, pozove nadzorno oblastvo na zahtevo interesentov občino, naj mu v 14 dneh pošlje potrdilo ali pa sklep, da ga odklanja.

Na predlog interesentov preizkusi sodišče resničnost potrdila in izda o tem sklep.

K tej določbi uredbe obsega pravilnik (čl. 8) sledeča navodila:

Dolžnik, ki prosi za potrdilo, da je kmet, mora izjaviti v prošnji, oziroma dati pri občini na zapisnik, da njegovi skupni dolgovi na dan 26. septembra 1936 znašajo več kot 250 Din, oziroma manj nego 500.000 Din. Izjaviti mora tudi, če je ob času vsake posamezne zadolžitve bil kmet v smislu uredbe.

Ko prejme občina prošnjo za izdajo potrdila, bo zahtevala podatke o višini davčne osnove za zemljarino od pristojne katastrske uprave. Podatke o višini osnove za ostale davke bo zahtevala od pristojne davčne uprave. Katastrska in davčna uprava morata poslati občini te podatke v osmih dneh.

Ako zainteresirana oseba bodisi pred izdanjem potrdila pred občinsko oblastjo, bodisi v pritožbi proti izdanemu potrdilu pred sodiščem osporava, da bi bil dolžnik kmet tudi v trenutku zadolžitve in za to trditev navede podatke, mora dolžnik doprinesiti dokaze, da je tudi tedaj izpolnjeval vse pogoje uredbe. Ako dolžnik, ki ima več dolgov, dokaže, da je bil kmet tudi ob času svoje najstarejše, pod uredbo spadajoče zadolžitve, potem se domneva, da je to svojstvo obdržal vse do časa, ko je uredba stopila v moč; ta domneva se pa more izpodbijati.

Ti predpisi veljajo tudi za ona potrdila, ki jih morajo denarni zavodi predložiti Privilegirani agrarni banki.

Ako dolžnik ne predloži občinski oblasti potrebnih dokazov, da je bil ob določenem času kmet v smislu uredbe, potem bo občinsko obla-

stvo odbilo potrdilo in o tem obvestilo zainteresirane. Ravno tako mora nadzorno oblast, ko prejme od občinske uprave zahtevano potrdilo ali sklep o odklonitvi, to sporočiti interesentom.

Pravilnik obsega v čl. 9 obrazec potrdila, ki ga izda občinska oblast dolžniku, odnosno drugim interesentom. Obrazec obsega vse slučaje, ki jih omenja uredba. Občinska oblast bo prečtala vse one v obrazcu navedene okoliščnosti, ki se ne nanašajo na dotičnega dolžnika, za katerega se potrdilo izdaja.

Za osebo, ki ne izpolnjuje vseh pogojev uredbe, občinska oblast ne bo izdala potrdila, ampak bo prosilec izdala rešitev v roku 14 dni, da dotična oseba ni kmet v smislu uredbe in bo navedla stvarne razloge za odklonitev.

Vsa dejstva in okoliščnosti, ki pridejo pri teh potrdilih v poštev, se imajo ugotoviti po stanju 26. septembra 1936.

Kaj se smatra za kmetijski dolg?

Čl. 3 uredbe (odst. 1 in 2) predpisuje:

»Za kmetijske dolgovse se smatrajo vse obveznosti zasebnopravnega značaja v denarju ne glede na to, s katere osnove izvirajo in ali jih dolguje kmet kot glavni dolžnik ali pa kot porok. Porok ali solidarni dolžnik, četudi ni kmet, odgovarja za obveznosti kakor glavni dolžnik kmet. Obveznost solidarnega dolžnika ali poroka se smatra za njegov dolg šele tedaj, kadar mora to obveznost izpolniti.

Predpisi te uredbe se ne nanašajo na poroka ali solidarnega dolžnika, če

je sam upnik kmeta in se je zadolžil po kmetijski menici, ki jo je v ta namen žiriral.«

Pravilnik (čl. 10, odst. 1) dodaja tej določbi še sledeče odredbe:

1. Uredba obsega samo one kmetove obveze, ki se glase na denar.

2. Terjatve, ki se glase na zlato ali tuj denar, se preračunajo v dinarje zaradi ugotavljanja skupnega dolgovanja. Za obračun velja kurz, ki obstoji v času ugotavljanja višine dolga. Take terjatve, tudi če bi bile zmanjšane, se glase še nadalje na zlato, oziroma na tuj denar.

3. Ako dolžnik dokaže, da je v svrhu zavarovanja izvršil prenos nepremičnine na upnike, tedaj sodišče na njegovo zahtevo razveljavi ta prenos, če se nepremičnina še nahaja v posesti upnika ali njegovih dedičev. To pravico ima dolžnik samo tedaj, če do 20. aprila 1932 ni izgubil pogodbene pravice, da se po plačilu dolga posestvo zopet prenese na njega. Pravice, ki so jih tretje osebe pridobile na teh nepremičninah do dneva objave pravilnika, ostanejo v veljavi.

V čl. 11 odreja pravilnik:

1. Pri meničnih dolgovih se smatra akceptant za pravega dolžnika. Pri drugih dolžnikovih listinah se smatra kot glavni dolžnik tisti, ki je v njih označen za glavnega, oziroma za pravega dolžnika. V primeru dvoma, koga od več dolžnikov je smatrati za glavnega dolžnika, se smatra za takega tisti, ki mu je bilo dovoljeno posojilo.

2. Znižanje dolga in druge olajšave veljajo za poroka, oziroma solidarnega dolžnika, ravno tako kakor za glavnega dolžnika in

sicer tudi v slučaju, ko porok ali solidarni dolžnik ni kmet.

5. Pri zadrugah z neomejeno zavezo, ki so pod zaščito, se uporabljajo glede jamstva njihovih članov (določbe čl. 5, odst. č) uredbe o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug (da se namreč neomejeno jamstvo pretvori v omejeno v višini desetkratnega zneska deležev in največ do 1.000 Din).

4. Smatra se, da mora solidarni dolžnik, odnosno porok izpolniti obveznost tedaj, kadar upnik zahteva od njega plačilo. Od tega dne začno za njega teči roki po uredbi.

Kateri dolgovi se ne smatrajo za kmetске dolgove?

V čl. 5 (odst. 4) odreja uredba:

I. Za kmetске dolgove se ne smatrajo:

a) dolgovi kmetov, če skupaj ne presegajo 250 Din ali če presegajo 500.000 Din;

b) javne davščine in z zakonom predpisane pristojbine;

c) blagovni dolgovi do 500 Din, nastali izza 20. oktobra 1951, če niso izpremenjeni v menične terjatve;

č) dolgovi, če so kriti z ročno zastavo;

d) terjatve za vzdrževanje, ki pristojе komu zoper dolžnika kmeta po dolžnikovi vzdrževalni dolžnosti;

e) terjatve, ki izvirajo iz kaznivih dejanj;

f) terjatve za plačo (mezdo) oseb, ki so zaposlene v dolžnikovem gospodinjstvu ali gospodarstvu;

g) terjatve obrtnikov do 500 dinarjev za opravljena obrtna dela, nastale izza dne 20. oktobra 1951.

Priznanice, obveznice in druge pisane listine, v katerih se navaja, da izvira dolg iz nakupa blaga ali iz obrtnega dela, ne dokazujejo, da je terjatev nastala res s te osnove.

Pravilnik (čl. 15) dodaja temu mestu sledeče tolmačenje:

1. Pod pristojbinami, ki so predpisane z zakonom, se razumevajo tudi pristojbine prič, izvedencev, članov sodnih komisij kakor tudi prispevki okrožnim uradom za zavarovanje delavcev, ne pa nagrade javnim notarjem in duhovnikom.

2. Ako je porok dal ročno zastavo zaradi zavarovanja kmetskega dolga, sme upnik pridržati zastavo samo do vrednosti, ki je potrebna za zavarovanje dolga v višini, odrejeni po uredbi. Vinkulacija vložne knjižice in dolg v tekočem računu z ročnozastavnim pokritjem se smatrajo kot dolgovi, ki so pokriti z ročno zastavo. Ne smatrajo se kot ročna zastava tisti predmeti, ki so se na dan, ko je stopila uredba v moč, nahajali v rokah dolžnika.

5. Terjatve, ki izvirajo iz kaznivih dejanj, poleg denarnih kazni in odškodnine, obsegajo tudi vse ostale terjatve brez ozira na to, ali jih je določilo kazensko ali civilno sodišče ali upravno oblastvo; poleg ostalega obsegajo tudi nadomestilo kazenskih stroškov za izvršitev kazni.

II. Dalje določa uredba v čl. 5 (odstavek 5), da se za kmetске dolgove ne smatrajo:

h) obveznosti, ki izvirajo iz dedovanja;

i) obveznosti iz nasledstvenih pogodb katerekoli vrste (darilna pogodba, izročilna pogodba in slično).

Če misli dolžnik dedič ali sopogodbenuk, ki je kmet po tej uredbi, da je dobljena nepremična imovina, iz katere se mora izplačati drugim dedičem ali sopogodbenukom dedščina (nasledstvo) v denarju, izgubila več ko 25% svoje vrednosti v času, ko je dolg nastal, sme v letu dni od dne, ko je ta uredba dobila moč, zahtevati, naj sodišče ta dolg zniža sorazmerno z zmanjšano vrednostjo te nepremične imovine. Ta znižba ne sme presegati 50% prvotnega dolga.

Važna je določba čl. 5, odst. 6 uredbe, da se za dolgove, nastale iz za dne 20. aprila 1952, smatrajo le tisti dolgov, ki so dejansko novi, ne pa tudi dolgov, ki so nastali z novacijo (prenovitvijo) starega dolga, n. pr. z običajno prolongacijo menic. Ob prenosu imovine ali dela imovine osebe, ki je kmet, na drugo osebo, uživa novi lastnik olajšave glede prevzeta dolga samo tedaj, če se je izvršil prenos po dedovanju (nasledstvu) in če je novi lastnik kmet po tej uredbi. Pravilnik (čl. 14) tolmači izraz uredbe »po dedovanju (nasledstvu)« tako, da je tu razumeti nasledstvo kakršne koli vrste, torej tudi slučaje, ko gre za prenos po darilni pogodbi, izročilni pogodbi in podobno.

Izvzete od zaščite so po uredbi (čl. 5, odst. 7) terjatve Narodne banke, Državne hipotekarne banke in Privilegirane agrarne banke, kolikor v uredbi ni kaj drugega predpisano (IV. in VI. poglavje).

Cedirane in lombardirane terjatve (čl. 5, odst. 8). Če je upnik, ki je kmetu neposredno kreditiral, s to uredbo obseženo terjatev odstopil s cesijo, lombardiral ali reeskompti-

ral pri kakem kreditnem zavodu, ne more od tega zavoda zahtevati tistih olajšav, ki jih mora sam dati dolžniku po predpisu te uredbe.

Pravilnik pojasnjuje, da je tak upnik dolžan denarni zavod obvestiti, katere od teh terjatev spadajo pod predpise uredbe. Če je upnik, ki je terjatev cediral, lombardiral ali reeskomptiral, tudi denarni zavod, tedaj mora dati drugemu denarnemu zavodu (upniku po cesiji, lombardu ali reeskomptu) nalog, da izroči listine dolžnika Privilegirani agrarni banki, če se ne sporazumeta glede zamenjave pokritja; če pa se oba zavoda med seboj dogovorita glede zamenjave kritja, tedaj obvestita o tem Privilegirano agrarno banko. Če ne pride do sporazuma o načinu zamenjave kritja, tedaj služi terjatev prvotnega upnika, ki je dal kmetu posojilo, kot garancija upniku po cesiji, lombardu ali reeskomptu. Če te terjatve niso dovoljne za kritje vsega dolga in če se zainteresirana denarna zavoda drugače ne sporazumeta, tedaj je dolžniški denarni zavod dolžan dati upniškemu menico z akceptom in rokom, ki ni krajši od treh mesecev. Če pa dolžnik po cesiji, lombardu in reeskomptu ni denarni zavod, tedaj ostane upniški denarni zavod nadalje upnik na osnovi istih listin. Prvotni upnik (cesijski, lombardni dolžnik) pa je za odpisano vrednost kmetskega dolga dolžan dati novo pokritje.

Terjatve siromašnih upnikov (čl. 5, odst. 9). Za kmetske dolgove nasproti siromašnim upnikom, ki nimajo svoje imovine niti drugih dohodkov za nujno vzdrževanje, ne veljajo predpisi te uredbe. Siromašnost ugotovi sodišče na upnikovo zahtevo.

Pravilnik se izraža k tej točki takole: Siromašnost v smislu uredbe se ugotavlja po razmerah v trenutku, ko upnik zahteva, da se hoče okoristiti s tem predpisom. Od tega trenutka izgubi dolžnik olajšave po uredbi, če upnik dokaže siromaštvo.

Kako se določi višina dolga?

Po čl. 4, odst. 1 uredbe se določi višina kmetškega dolga na ta način, da se glavnici priračunajo dogovorjene, toda do 20. aprila 1952 še ne plačane obresti, vendar pa ne večje kakor po 12% na leto. Tako ugotovljeni znesek dolga je podlaga za znižbo dolga po določbah uredbe.

Uredba je bila v tej točki nejasna, ker ni ničesar omenjala, kaj se ima zgoditi z odplačili na glavnico, ki so bila izvršena v času po 20. aprilu 1952. To nejasnost odpravlja pravilnik, ki odreja v čl. 16:

1. Vsa odplačila glavnice, izvršena do dneva, ko je stopila uredba v veljavo (torej do 26. septembra 1956), se odbijejo od dolžne glavnice pred znižanjem. Zgled: Nekdo je bil 20. aprila 1952 dolžan na glavnici 9.000 Din, na neplačanih obrestih 1.000 Din, skupaj 10.000 Din. V času od 20. aprila do 26. septembra 1956 je odplačal na glavnico 4.000 Din. Glede tega odplačila uredba ničesar ne omenja, pravilnik pa odreja, da se ima ta znesek odšteti od glavnice še pred zmanjšanjem, torej od glavnice v iznosu 10.000 dinarjev. Po odbitku 4.000 Din ostane dolžne glavnice še 6.000 Din, ki služi po pravilniku kot podlaga za znižbo dolga.

2. V maksimalni znesek letnih obresti (12%) so vračunana tudi vsa ostala postranska plačila ali

dajatve, za katere se je dolžnik obvezal poleg obresti, kakor so: provizije, konvencionalne kazni, režijski stroški in podobno.

V smislu čl. 4, odst. 2, uredbe se dolžni glavnici, ki je preračunana za znižbo dolga po gorenjih predpisih, neznižano prištejejo še ne plačane in ne zastarane obresti, kar se jih je nabralo v času od 21. aprila 1952 do 15. novembra 1956, ki so priznane z zakonom in z uredbami o zaščiti kmetov in z odobrenimi odplačilnimi načrti združnih zvez. Glavnici dolga se prištejejo tudi pravomočno prisojeni pravdni in izvršilni stroški do 20. aprila 1952, nadalje dejanski izdatki za zavarovalne premije, javne davščine, takse za vpis hipoteke ali zaznambe (vknjižbe, predznambe), kakor tudi ostala plačila, ki jih je opravil upnik namesto dolžnika. Tako povečana glavnica ima isti vrstni red kakor s hipoteko ali zaznambo (vknjižbo, prednambo) zavarovana prvotna glavnica.

Upniku, ki je pobral izza 20. aprila 1952 od dolžnika kmeta višje obresti kot so priznane z zakonom in uredbami o zaščiti kmetov in z odobrenimi odplačilnimi načrti združnih zvez, se odbije presežek obresti od glavnice dolga.

Tem določbam uredbe dodaja pravilnik (čl. 17) naslednja pojasnila:

1. Zastaranje dospelih obresti je prekinjeno z uveljavljenjem zakona o zaščiti kmetov z dne 19. aprila 1952.

2. Obresti od 20. aprila 1952 do 15. novembra 1956 (oziroma pri denarnih zavodih do 1. novembra 1956) se obračunajo na podlagi nezmanj-

šane glavnice in sicer z ono obrestno mero, ki je bila priznana s prejšnjim zakonom in uredbami o zaščiti kmetov, oziroma z odplačilnimi načrti združenih zvez. Za kapitaliziranje takih obresti veljajo roki, določeni v zakonu in uredbah o zaščiti kmetov, oziroma v odplačilnih načrtih združenih zvez. Denarnim zavodom bo Privilegirana agrarna banka zaradi enotnosti dala potrebna navodila za obračunavanje teh obresti.

3. Za vmesno dobo od dneva uveljavljanja uredbe (t. j. od 26. septembra 1936) do 15. novembra 1936 se bo obrestna mera, ki je odrejena z uredbo, računala od zmanjšane glavnice.

4. Pod stroški do 20. aprila 1932 se razumejo stroški, ki so nastali do tega dne brez ozira na to, kdaj so bili formalno pravomočno prisojeni.

5. Hipotekarno zavarovanje ostane v polni veljavi, če ne presega zneska znižanega dolga; če pa presega znesek znižanega dolga, se briše.

Odredbe za dolgove kmetov, ki imajo nad 50 ha orne zemlje.

V čl. 5 uredbe so določene posebne odredbe glede dolgov onih kmetov, ki imajo nad 50 ha orne zemlje. Katere parcele je prištevati v površino 50 ha orne zemlje, bo predpisal minister za kmetijstvo s posebnim pravilnikom.

Skupna vsota dolga brez vsakršne znižbe se pri takih kmetih deli s skupnim številom hektarjev orne zemlje. Če znaša dolg na 1 ha več ko 3.000 Din, odplača dolжник svoj dolg v 15 letih; če pa znaša dolg na 1 ha 500 do 3.000 Din, ga odplača v 10 letih v enakih letnih

obrokih, katerih prvi zapade v plačilo dne 15. novembra 1936. Obresti znašajo 4,5%. Za dolg, ki odpade na preostali del posestva (čez 50 ha), kakor tudi za dolg, ki je manjši od 500 Din na 1 ha na vsem posestvu, ne veljajo predpisi uredbe.

Teh terjatev Privilegirana agrarna banka ne bo prevzela.

Pravilnik obsega v čl. 18 za odplačevanje teh dolgov dva odplačilna načrta, enega za odplačevanje v 15 letih in drugega za odplačevanje v 10 letih.

Dolгови zavarovalnicam in raznim občekoristnim ustanovam.

Čl. 6 uredbe določa, da plačajo kmetje svoj dolg zavarovalnim zavodom, zavodom delavskega in nameščenskega zavarovanja, cerkvenim skladom ter kulturnim, človekoljubnim in prosvetnim ustanovam brez vsake znižbe po posebnem odplačilnem načrtu v 12 letih s 5% obrestmi na leto. Odplačilni načrt je obsežen že v uredbi.

II. Dolгови kmetov pri denarnih zavodih.

Za kreditne zadruge so posebno važni predpisi uredbe in pravilnika, ki urejajo tiste dolgove, ki so jih kmetom dovolili razni denarni zavodi, občinske hranilnice, kreditne zadruge itd., to je predpisi III. in IV. poglavja uredbe (členi 7 do 34), oziroma predpisi pravilnika v čl. 20 do 33.

Kmečke dolgove prevzame PAB.

Po čl. 7, odst. 1, prevzame Privilegirana agrarna banka (kratica PAB) plačilo pod to uredbo spadajočih dolgov, ki jih imajo kmetje pri denarnih zavodih, pri kreditnih zadrugah vseh oblik in pri

drugačnih zadrugah, ki so smele dajati kredite svojim kmetiskim združnikom — izvzemši nabavljalne in potrošniške (konsumne) zadruge vseh oblik — nadalje dolgove kmetov pri zadružnih zvezah. PAB dobi pooblastilo, da uredi te obveznosti na račun države po določbah uredbe in da izterjuje terjatve iz teh obveznosti. V dvomu, ali je kako ustanovo smatrati za denarni zavod ali za označeno zadrugo, odloča minister za trgovino in industrijo, oziroma glede zadrug minister za kmetijstvo sporazumno z ministrom za finance.

Navedene denarne ustanove (banke, hranilnice, kreditne zadruge itd.) morajo izročiti Privilegirani agrarni banki v 3 mesecih s posebnim seznamom vseupniške listine o teh dolgovih in vse listine o izvedenih zavarovanjih, supergarancije, zavarovalne police, proteste in vse ostale spise, na katere je vezano dokazovanje in realiziranje (ostvarjanje) gorenjih terjatev. Predložiti morajo tudi vse podatke o nepremičninah zavezanih oseb. Te ustanove izroče Privilegirani agrarni banki poseben seznam terjatev, ki so po bilanci dokončno odpisane. Z izročitvijo teh listin in spisov se prenesejo vse pravice iz takih terjatev na PAB, ki pridobi glede njih vse upniške in ostale pravice in postane s tem imetnica vseh zastavnih pravic (vknjižb, predznamb, hipotek in zaznamb) dose-danjih upnikov v istem vrstnem redu.

Zadruge izroče te listine v 3 mesecih po svojih revizijskih zvezah, če so včlanjene v takih zvezah.

PAB je upravičena pre-

gledovati po svojih organih knjige in listine pri navedenih ustanovah in ugotavljati verodostojnost podanih izjav.

K tem določbam uredbe dodaja pravilnik (čl. 20) naslednja pojasnila:

1. Rok treh mesecev, v katerem je treba Privilegirani agrarni banki izročiti zgoraj naštete listine, začne teči od dne, ko je stopil v moč pravilnik (t. j. z dnem 31. oktobra 1936). Imenovane ustanove bodo predložile v tem roku Privilegirani agrarni banki spisek vseh dolžnikov z obračuni in nujnimi podatki, banka pa jim bo na njihovo zahtevo dovolila potreben rok za popolnitev podatkov v spisku, ki ga je že prejela. Prepis teh obračunov bodo označene denarne ustanove izročile tudi svojim dolžnikom.

2. Denarni zavodi bodo izročili Privilegirani agrarni banki seznam onih svojih dolžnikov, s katerimi so doslej postopali kot z zaščitenimi dolžniki, razen ako se iz vsebine dolžnikovih listin, potrdil in drugih podatkov jasno vidi, da ti dolžniki niso kmetje v smislu sedanje uredbe. Denarni zavodi bodo v seznam privzeli tudi one svoje dolžnike, kateri doslej niso bili zaščiteni, toda ima denarni zavod podatke, da izpolnjujejo pogoje uredbe o likvidaciji kmetiskih dolgov.

3. Za vse dolžnike morajo denarni zavodi dostaviti Privilegirani agr. banki potrdila občinske uprave, da je dolžnik kmet v smislu uredbe, oziroma dokaze, da se je tako potrdilo zahtevalo.

4. Denarni zavodi lahko tudi po pre-

teku trimesečnega roka pošljejo Privilegirani agrarni banki upniške listine o kakem dolžniku, ako dokažejo, da jim je dolžnik naknadno predložil potrdilo ali sodno rešitev, da je kmet v smislu uredbe.

V čl. 21 pravilnika so obseženi še sledeči predpisi:

1. Poleg ostalih podatkov bodo denarni zavodi dostavili Privilegirani agr. banki številke zemljiškoknjižnih vložkov z označbo katastrske (davčne) občine vseh obvezanih oseb (t. j. glavnih dolžnikov in porokov).

2. Vse oblasti in uradi, ki vodijo podatke o nepremičninah, so dolžna na zahtevo denarnih zavodov ali Privilegirane agrarne banke izdajati potrebne podatke hitro in **brez plačila takse**.

3. Denarni zavodi morajo izročiti Privilegirani agrarni banki tudi poseben seznam terjatev, ki so v bilanci definitivno (dokončno) odpisane. Kot dokončno odpisane terjatve je razumeti one terjatve proti kmetom, ki so odpisane ali celotno ali le deloma in se v zadnji, po obnem zboru odobreni bilanci več ne nahajajo med aktivi. Seznamu teh odpisanih terjatev, ki so zavarovana s hipoteko (vknjižbo), je treba priložiti tudi vse listine o izvedenih zavarovanjih.

4. PAB bo zaradi enotnosti postopanja določila **obrazec za sezname** v smislu odstavka 2 čl. 7 uredbe in bo po en izvod teh obrazcev poslala interesentom, če ga bodo zahtevali. Upniki (denarni zavodi) bodo naznanjali banki svoje terjatve po takih obrazcih.

5. V vmesni dobi od uveljavljanja

uredbe do izročitve seznamov, listin in podatkov Privilegirani agrarni banki bodo denarni zavodi izvrševali na račun agrarne banke vsa neodložljiva opravila, kakor tudi prejemke in izdatke v zvezi s temi terjatvami. Sprejete vsote so denarni zavodi dolžni takoj dostaviti Privilegirani agrarni banki z obračunom po seznamu, omenjenem v 4 odstavku tega člena pravilnika.

Čl. 8 uredbe ponavlja v 1. odstavku deloma to, kar je bilo izraženo v čl. 7 uredbe, da namreč s prenosom terjatev prenehajo biti kmetje dolžniki denarnih zavodov in postanejo dolžniki Privilegirane agrarne banke.

S tem, da postanejo kmetje dolžniki Privilegirane agrarne banke, postanejo po pravilniku čl. 22 deležni privilegijev, ki jih uživajo njeni dolžniki.

Važna je določba 2. odstavka čl. 8 uredbe, po katerem obdrže še nadalje svojo popolno pravno obveznost dolžniške listine prevzetih kmetov, po katerih je bilo **zamujeno kako pravno dejanje**, n. pr. protest, notifikacija, izmenjava listine, vložitev tožbe itd.; smatra se, da zamude sploh ni bilo in ostanejo prvotno zavezane osebe v zavezi. Pravilnik čl. 22 dodaja, da obdržijo polno veljavo tudi one listine, po katerih je zamujeno kako pravno dejanje v času od uveljavljanja uredbe do izročitve listin Privilegirani agrarni banki.

Pregled listin. Znižba terjatev.

Po odredbi 1. odst. čl. 9 uredbe pregleda PAB, ali imajo izročene ji listine pravno vrednost in če spadajo izročeni dolgovi pod

predpise te uredbe. Nato napravi morebitne potrebne izpremembe, nakar odobri obračun o višini dolgov posameznih dolžnikov, ki so ga napravili denarni zavodi. Od tistega dela terjatev, ki so ugotovljene po predpisu uredbe odst. 1 čl. 4, se odbijejo že po knjigah dokončno odpisani zneski terjatev, toda le tedaj, če niso terjatve zadostno pokrite z vknjižbo. Tako dobljena vsota se **zniža za 25%**, temu znižanemu znesku se **pa doda še terjatev**, ugotovljena po 2. odst. čl. 4, t. j. obresti, stroški itd. iz za 20. septembra 1932.

Po pravilniku (čl. 23) bo PAB po knjigah definitivno (dokončno) odpisane terjatve, kolikor so zavarovane s hipoteko, odobrila denarnim zavodom. Vrednost hipotekarnega pokritja dokončno odpisanih terjatev se ugotavlja po pravilniku, ki je določen v 3. odst. čl. 24 uredbe.

Za posojilnice je važen 2. odstavek čl. 9, ki se glasi: »**Če nima upniška ustanova dolžniških listin**, mora izročiti Privilegirani agrarni banki izpisek iz poslovnih knjig, ki ga podpišejo upnik in dolžniki, in potrdilo pristojnega sodišča, da se izpisek ujema s knjigami. Če dolžnik izpiska iz knjig noče podpisati, ugotovi obstoj dolga sodišče. Če izpodbija PAB veljavnost ali pravilnost izročenih dolžniških listin, ali če **odkloni prevzem terjatev** zaradi pomanjkljivosti, **odloči sodišče** na upnikov predlog ali na njegovo tožbo o obstoju, višini in značaju dolga.«

K gornji določbi, da ugotovi obstoj dolga sodišče, ako dolžnik noče podpi-

sati izpiska, dodaja pravilnik (čl. 23), da to ugotavlja sodišče po čl. 54 uredbe o sodnem nepravdnem postopku. Nasprotno pa postopa sodišče po civilnem pravnem postopku, če bi PAB izpodbijala veljavnost ali pravilnost izročenih dolžniških listin ali če bi odklonila prevzem terjatev.

Pokritje 25%-nega odpisa.

V čl. 10 uredbe je določeno, da se kmetov po predpisu uredbe preračunani dolg zniža za 25%. Kdo trpi to znižbo? Uredba določa o tem v čl. 10, da morajo omenjeno znižbo trpeti upniški denarni zavodi, ki morajo v ta namen dati na razpolago **vse svoje dejanske rezerve** in poleg tega še polovico vrednosti svoje glavnice, oziroma zadruga **polovico deležne glavnice**. Znesku rezervnega zaklada, ki se porabi za pokritje 25%-nega odpisa, se prišteje vsota vseh odpisov, izvršenih iz rezervnih fondov po 20. aprilu 1932.

Kolikor bi vsota rezervnih zakladov in polovica deležne (delniške) glavnice ne zadostovala za pokritje 25%ne znižbe, bo razliko pokrila država, ki bo v ta namen izdala denarnim zavodom za znesek te razlike obveznice.

Za zgled navajamo sledeča primera:

1. Pri neki posojilnici znašajo vsi kmetški dolгови, ki jih je treba oddati Privilegirani agrarni banki, 500.000 Din, rezervni zaklad 50.000 Din, deleži 2.000 dinarjev. Vsota teh dolgov se bo pokrila: 1. z dobropisom pri PAB v znesku 250.000 Din; 2. ena četrtina (25%) se pokrije z obligacijami v znesku 125.000 dinarjev; 3. nadaljnjih 25% se pokrije

z odpisom vsega rezervnega fonda v znesku 50.000 Din in s polovico deležne glavnice v znesku 1.000 Din, skupaj 51.000 Din; za pokritje vse četrtine 125.000 Din manjka še 74.000 Din; ta primanjkljaj se pokrije z izdajo obligacij v znesku 74.000 Din. S tem je pokrita vsa vsota dolgov.

2. Pri drugi posojilnici naj za zgled vzamemo iste številke kakor zgoraj, dodenimo pa še, da je ta posojilnica v letih po l. 1952 odpisala od svojih rezerv 29.000 dinarjev. V tem primeru bi dobili o pokritju sledečo sliko: 1. dobropis pri PAB 250.000 Din; 2. za 25% se dobe obligacije v znesku 125.000 Din; 3. za pokritje ostale četrtine se vzame rezervni fond po 50.000 Din, polovica deležev 1.000 Din, odpisi iz let po l. 1952 v znesku 29.000 Din, skupaj 80.000 Din; ostane nepokritega še 45.000 Din; ta primanjkljaj pokrije država z nadaljnjimi obligacijami v znesku 45.000 Din, tako da je sedaj pokrita tudi zadnja četrtina, oziroma je pokrita celotna vsota vseh kmetjskih dolgov te posojilnice.

Natančnejše odredbe o tem se objavijo v posebnem pravilniku.

Pokritje, ki ga da Privilegirana agrarna banka in pokritje v obligacijah.

Čl. 11 uredbe določa, da odobri PAB denarnemu zavodu v tekočem računu 50% neznižane prevzete terjatve, ki se izračuna po 1. odst. čl. 4 in poleg tega odobri še ves znesek terjatev iz 2. odst. člena 4.

Za ostanek v višini 25% skupne neznižane terjatve da država denarnim zavodom obveznice, ki jih izda za njen račun PAB. Te obveznice se obrestujejo po 5% na leto in se amortizirajo v 20 enakih letnih obrokih. Denarni zavodi

smejo postaviti v bilanco to terjatev iz tekočega računa pri Privilegirani agrarni banki in obveznice po imenskih zneskih (po nominalu).

To obračunavanje po 1. in 2. odst. čl. 4, po čl. 10 in 11 uredbe najbolj nazorno pokažeta sledeča zgleda:

1. Kmetov dolg dne 20. aprila 1952 znaša 9.000 Din, neplačane obresti, stroški in drugo 1.000 Din, osnova za znižbo torej 10.000 Din. PAB odobri posojilnici polovico osnove, t. j. 5.000 Din, prišteje pa tej vsoti še znesek obresti in stroškov, narastlih po 20. aprilu 1952, na primer v vsoti 1.800 Din; celotno odobri banka torej $5.000 + 1.800 = 6.800$ Din. Četrtno (25%) osnove odpiše posojilnica po čl. 10 iz svojih rezerv in deležne glavnice, v tem slučaju 2.500 Din, za ostalih 25% — torej v tem primeru tudi 2.500 Din — pa dobi posojilnica obligacije. S tem je pokrit ves dolg.

2. Kmetov dolg znaša 20. aprila 1952 10.000 Din z obrestmi do 20. aprila 1952 vred. Po 20. aprilu 1952 je dolžnik odplačal 4.000 Din. Ostanek dolga znaša torej 6.000 Din. Od te vsote prevzame PAB 3.000 Din, z odpisom iz rezervnega fonda in deležne glavnice se pokrije 1.500 Din, za ostanek 1.500 Din prejme posojilnica obligacije, s čimer je ves dolg pokrit.

Državna garancija.

Za terjatve, ki jih PAB odobri denarnim zavodom in za izdane obligacije, prevzame v smislu čl. 12 uredbe poroštvo država.

Amortizacija terjatev.

Vsakemu denarnemu zavodu, ki odstopi Privilegirani agrarni banki kmetjske dolgove, se odpre pri banki te-

ko čí račun in izda banka potrdilo o višini terjatve v tekočem računu. Besedilo in obliko potrdila predpiše minister za finance.

Terjatev, ki je denarnemu zavodu priznana v tekočem računu pri Privilegirani agrarni banki, se izplačuje denarnim zavodom v 14 letih v enakih letnih obrokih (annuitetah), obrestujejo se pa po 5% na leto. Obresti na te terjatve tečejo denarnim zavodom od 16. novembra 1936 (čl. 25 pravilnika).

Prva anuiteta zapade v plačilo 31. decembra 1937.

Ker bi vsled dolge amortizačne dobe utegnile priti posojilnice v zadrego nasproti vlagateljem, jim sme ministrstvo za kmetijstvo dovoliti podaljšavo roka glede odložitve plačil.

Vsote, ki jih prejemajo denarni zavodi s to amortizacijo ali z lombardom obveznic, morajo denarni zavodi porabiti izključno za plačilo svojih starih vlagateljev in upnikov.

Zavrnitev listin.

Če ugotovi PAB ob prevzemu upniških listin ali med urejevanjem pravnega razmerja po teh listinah v letu dni od prejema, da je kaka listina ali terjatev kakorkoli pomanjkljiva ali pa da dolg ni obsežen s predpisi te uredbe, potem vrne tako listino denarnemu zavodu, od katerega jo je prejela in mu zniža za prej priznani znesek terjatev v tekočem računu dotičnega denarnega zavoda (člen 15 uredbe).

O zavrnitvi listin obvesti banka tudi dolžnika.

Če PAB upniku listine vrne, začne teči za upnika od dne prejema takih listin novi zastaralni roki, ki so določeni po obstoječih zakonih, če ni bila terjatev že zastarana v trenutku izročitve Privilegirani agrarni banki.

Pravilnik (čl. 26) pojasnjuje, da začne teči zgoraj omenjeni rok enega leta od dne, ko je prejela PAB poslednjo listino v zvezi s prevzemom posamezne terjatve denarnega zavoda. Novi zastaralni roki po 2. odst. čl. 15 uredbe se nanašajo tudi na zamujena pravna dejanja.

Sklad za odplačevanje kmetjskih dolgov.

Da se denarnim zavodom zagotovi redno odplačevanje njihovih terjatev v tekočem računu pri Privilegirani agrarni banki, se osnuje pri banki poseben »sklad za odplačevanje kmetjskih dolgov«. V ta sklad se stekajo (čl. 16 uredbe): a) pobrani letni obroki, ki jih prejme PAB od dolžnikov, b) vsi drugi prejemki od dlužnikov, c) prispevek iz državnih sredstev po čl. 32 uredbe.

Boni.

Po čl. 18 uredbe sme PAB dajati denarnim zavodom na njih zahtevo bone do višine njihovih terjatev.

Ti boni se imenujejo »boni za odplačilo kmetjskih dolgov pri Privilegirani agrarni banki« in služijo denarnim zavodom za to, da si z lombardiranjem teh bonov preskrbe denarnih sredstev.

Kmetje, ki so postali dolžniki Privilegirane agrarne banke, lahko odplačujejo banki svoje dolgove s temi boni, ki si jih preskrbe z odkupom pri denarnih zavodih.

Za znesek bonov, ki jih PAB prej-

me za odplačilo dolga, zniža dolg posameznega dolžnika in zniža seveda za isto vsoto tudi terjatev dotičnega denarnega zavoda v tekočem računu.

Natančnejše določbe predpiše minister za trgovino s pravilnikom.

Posebne odredbe glede obveznic.

Obveznice, izdane po tej uredbi, se smejo v smislu čl. 19 uporabljati za plačilo davčnih zastankov, nastalih do konca l. 1952 in za plačilo dopolnilne prenosne takse, ki ni bila plačana do konca l. 1955. Natančnejše predpiše minister za finance s pravilnikom.

Zaščiteni denarni zavodi in kreditne zadrage in njih zveze, ki uživajo zaščito po uredbi z dne 25. novembra 1954 št. 81.070/V, morajo starim vlagateljem in drugim starim upnikom na njihovo zahtevo prepustiti prejete državne obveznice sorazmerno z njih vlogami in terjatvami.

Zavarovanje terjatev na dolžnikovem posestvu.

Za zavarovanje prevzetih dolgov je dana po čl. 20 uredbe Privilegirani agr. banki pravica, da sme na podlagi dobljenih listin postavljati hipoteko v celotni višini dolga na vse nepremičnine vseh vezanih oseb. Sodišče vpiše hipoteko na zahtevo banke na podlagi overovljenega izpiska iz njenih knjig. Dolžnikovo privoljenje za vpis hipoteke ni potrebno, pač pa mora sodišče dolžniku dostaviti o postavljeni hipoteki odpravek dotičnega sodnega sklepa.

Obremenitve, ki so postavljene v letu dni od uveljavljenja uredbe na nepremičnine oseb, ki so postale dolžniki banke, imajo vrstni red šele za hipoteko, ki jo postavi Privilegirana agrarna banka.

Pravilnik (čl. 27) določa, da bo PAB zahtevala pri pristojnem sodišču, naj v zemljiški knjigi prenese nanjo vse upniške pravice denarnih zavodov. Glede prevzetih terjatev, ki še niso zavarovane, bo banka zahtevala vknjižbo zastavne pravice, toda oseba, na katere nepremičnino se bo postavila vknjižba, obdrži pravico do uporabe rednih pravnih sredstev.

Ustavitev sodnih dejanj.

Po čl. 21 uredbe morajo denarni zavodi, preden izroče listine Privilegirani agrarni banki, zahtevati pri sodišču ustavitve vseh sodnih dejanj, započetih glede dotičnih terjatev. Sodišče ustavi postopek tudi na zahtevo dolžnika kmeta. — PAB pa sme nadaljevati postopek zoper dolžnike, ki se ne ravna po odplačilnem načrtu uredbe.

Pravilnik (čl. 28) pojasnjuje te predpise natančneje in določa, da je pod izrazom »sodna dejanja« razumeti samo sodna dejanja v postopku po zakonu o izvršbi in zavarovanju, stečajnem zakonu in zakonu o prisilni poravnavi izven stečaja. Na dolžnikovo zahtevo ustavi sodišče postopek šele, ko se ugotovi, da je kmet po uredbi.

Znižba dolgov nad 25.000 Din.

Po čl. 22 uredbe se znižajo za 50% samo kmetijski dolгови, ki ne presegajo po stanju 20. aprila 1952 vsote 25.000 dinarjev.

Za znižbo dolgov, ki znašajo več kakor 25.000 Din, so merodajni predpisi čl. 24 uredbe. Dočim se v prejšnjem primeru znižajo dolgovi linearno brez razlike, se postopa tu individualno, ves dolg kmeta se zniža za največ 50%, pri čemer je oceniti razmerje dolga in imovinskega stanja vsakega posameznega dolžnika posebej.

Izjema velja za dolžnike, katerih ves neznižani dolg znaša več kot 50% vrednosti njihove imovine. Tak dolžnik sme zahtevati znižbo tudi do 50%. Merodajna je vrednost imovine v času, ko se obravnava znižanje dolga.

Znižbo dolgov vrše okrajna sodišča, ki so za dolžnike krajevno pristojna.

Vrednost zemljišč se določa po katastrskem čistem dohodku, način cenitve pa določa poseben pravilnik.

Dolžniki, ki hočejo po gornjih predpisih doseči znižbo svojega nad 25.000 dinarjev znašajočega dolga do 50%, oziroma do 50%, se morajo v 2 mesecih od dne razglasitve pravilnika obrniti s prošnjo za znižbo dolga do krajevno pristojnega okrajnega sodišča. Ta pravilnik je bil podpisan dne 30. oktobra, priobčen pa je bil v Službenih novinah dne 31. oktobra 1936. Rok za vlaganje teh prošenj poteče torej z 31. decembrom 1936. V tem času mora biti vložena prošnja, potrebne priloge predloži lahko dolžnik kasneje v roku, ki mu ga določi sodišče (člen 29 pravilnika).

Prošnji na sodišče za znižbo dolga mora dolžnik priložiti naslednje listine:

a) potrdilo, da je kmet v smislu te uredbe;

b) seznam vseh upnikov z navedbo višine in pravne osnove dolgov; po pravilniku (3. odst. čl. 29) spadajo med te dolgove vsi kmetovi dolgovi, ne glede na to, kakšne vrste je dolg, kdaj je nastal in ali je obsežen z uredbo ali ne;

c) seznam in označbo vrednosti vse nepremične in premične imovine (razen pohištva) kakor tudi vseh dohodkov, najsi izvirajo od koderkoli; k imovini spadajo tudi terjatve;

č) potrdilo občinske uprave o številu hišnih članov in o površini zemljišča, ki ga daje ali jemlje v zakup;

d) potrdilo občinske uprave o številu in vrednosti živine in drobnice, ki jo ima.

Dolžnik, ki bi v določenem času ne vložil prošnje za znižbo, izgubi pravico okoristiti se z znižbo dolga.

Po pravilniku (čl. 29) pošljejo sodišča zaradi preizkusa odmere davka na rente pristojnim davčnim upravam seznam vseh upnikov, navedenih v teh prijavah, ki jih predlože dolžniki.

Tudi dolgovi, ki so bili po členu 24 uredbe znižani do 50%, oziroma do 50 odstotkov, odplačajo dolžniki Privilegirani agrarni banki s 4,5% obrestmi v 12 letih v enakih letnih obrokih.

Odplačevanje dolgov.

Dolgove, ki jih prevzame PAB, odplačujejo dolžniki banki v smislu čl. 28 uredbe v 12 enakih letnih obrokih s 4,5% obrestmi. Prva anuiteta zapade v plačilo 1. novembra 1936, naslednji obroki pa dne 1. novembra vsakega prihodnjega leta.

Dolg v znesku 100 Din na dan 1. no-

vembra 1936 se amortizira, začeni z dnem 1. novembra 1936, ob obrestovanju po 4,5% in plačilu 12 letnih anuitet po 10.60 Din po sledečem odplačilnem načrtu (čl. 31 pravilnika):

Plačilni rok od dne	Ob- resti	Odpla- čilo	Ostanek dolga 100 Din
1. XI. 1936	4.21	6.39	93.61
1. XI. 1937	3.91	6.69	86.92
1. XI. 1938	3.60	7.—	79.92
1. XI. 1939	3.26	7.34	72.58
1. XI. 1940	2.92	7.68	64.90
1. XI. 1941	2.56	8.04	56.86
1. XI. 1942	2.18	8.42	48.44
1. XI. 1943	1.78	8.82	39.62
1. XI. 1944	1.37	9.25	30.39
1. XI. 1945	0.95	9.67	20.72
1. XI. 1946	0.48	10.12	10.60
1. XI. 1947	0.—	10.60	—

Vsled prevelikega števila dolžnikov končni izračun odplačilnih obrokov ne bo mogel biti hitro izdelan. V vmesnem času bodo dolžniki opravljali plačila po začasnem izračunu, ki ga napravi banka po seznamih in listinah, ki jih ji izroče denarni zavodi. Če bodo začasni obroki višji nego dokončni obroki, bo banka dolžniku ali vrnila presežek ali ga bo porabila za znižanje naslednjih obrokov (čl. 29 uredbe).

V čl. 30 uredbe je predpisano, da vložitev prošnje za znižbo dolga po čl. 24 uredbe ne vpliva na redni potek pobiranja dolgovanih obrokov. PAB pobere tudi od takih dolžnikov, ki so vložili prošnje za znižbo, tiste obroke, ki ustrezajo velikosti njih neznižanega dolga. Če sodišče naknadno dovoli znižbo, mora PAB napraviti nov izračun za odplačila in preveč pobrane zneske porabiti v korist dolžnikov.

Denarni zavodi morajo

PAB-i ob predaji seznamov tudi izročiti **napravljen izračun enoletne anuitete** glede dolgov izpod 25.000 Din za znesek dolga, ki je znižan za polovico, glede ostalih pa za neznižani znesek dolga.

Po meri tako izračunanih obrokov da PAB denarnim zavodom predujem na račun prve anuitete.

Pravilnik določa v tem oziru v členu 52 še sledeče:

V 20 dneh* od razglasitve tega pravilnika (razglašen je bil 31. okt. 1936) morajo denarni zavodi **pozvati vse kmetske dolžnike** (t. j. one, ki so jih doslej smatrali za zaščitene, izvzemši tiste, o katerih imajo podatke, da niso kmetje po uredbi o likvidaciji kmetjskih dolgov), da **naj plačajo PAB-i svojo prvo anuiteto**. Prav tako naj pošljejo tak poziv onim dolžnikom, ki doslej niso bili zaščiteni, o katerih pa imajo podatke, da spadajo sedaj pod uredbo o likvidaciji kmetjskih dolgov.

Denarni zavodi pošljejo istočasno PAB-i seznam tako pozvanih dolžnikov obenem s kopijo poziva in dolžniku poslanega začasnega izračuna prve anuitete. Če ji dolžniki ne plačajo pravočasno predpisanih zneskov, zahteva PAB plačilo z izvršbo preko davčnih uprav.

Letne odplačilne obroke (anuitete) plačujejo dolžniki PAB-i pri pristojnih davčnih upravah. Če dolžnik ne plača ob določenem času, izterja davčna uprava zapadle letne obroke takoj z izvršbo, pri čemer zaračunajo odpada-joče izvršilne stroške po zakonu o neposrednih davkih (čl. 31 uredbe).

Pravilnik (čl. 55) odreja v tem po-

* Kakor smo poučeni, bo ta rok podaljšan.

gledu, da se za neplačano anuiteto opravi najprej izvršba na dolžnikove premičnine. Če ta izvršba ne da zadostnega uspeha, zahteva davčna uprava pri pristojnem sodišču prodajo dolžnikovih nepremičnin za pokritje vse neplačane anuitete, oziroma za del neplačane anuitete (odstavek 2 čl. 48 uredbe).

Davčne uprave izdajajo dolžnikom posebna potrdila o vplačilih anuitet; ta potrdila so prosta takse. V primeru nepravočasnega plačila anuitete se plačajo zamudne obresti, ki jih davčne uprave knjižijo v korist PAB.

III. Dolgovi kmetov ostalim upnikom.

Kmetje, ki spadajo pod to uredbo, plačajo svoje dolgove ostalim upnikom (n. pr. zasebnikom, blagovnim zadržugam itd.) po določbah čl. 36 uredbe.

1. Dolgovi, ki izvirajo iz nakupa blaga na upanje ali iz obrtnega dela, katerih višina se ugotovi po stanju 20. aprila 1932, se plačajo brez znižbe v 12 letih v enakih letnih obrokih, začeni s 1. novembrom 1936. Za take dolgove se ne smejo računati obresti.

2. Dolgovi iz ostalih razmerij se znižajo potem, ko se ugotovi njih višina po stanju 20. aprila 1932, za 50% (za polovico). Tako znižani znesek se poveča za obresti in druge stroške, narastle po 20. aprilu 1932, in se odplača s 3% obrestmi v 12 letih v enakih letnih obrokih. Prvi obrok se mora plačati 15. novembra 1936.

Ako so dolžni kmeti v boljšem gmotnem položaju kakor

njihovi upniki, potem ne uživajo zaščite po uredbi. Če nastane spor, razsoja pristojno okrajno sodišče.

Vse obstoječe dolžniške listine za dolgove iz tega člena se morajo nadomestiti z novimi obveznicami (zadolžnicami) dolžnikov na znesek dolga, ki je določen po predpisih tega člena. Ta zamenjava se opravi pred občinsko upravo, ki je pristojna za dolžnika, po obrazcu in postopku, ki se predpiše s posebnim pravilnikom.

Pravilnik (čl. 35) dodaja k tem določbam še sledeče odredbe: Vsa obstoječa zavarovanja za take terjatve ostanejo v veljavi tudi po izvršeni zameni. Prav tako ostanejo v veljavi regresne pravice zavezancev po menicah, ki se nadomestijo z omejenimi obveznicami.

Upnik sme dokazovati, da je v slabšem gmotnem položaju kot njegov dolžnik, bodisi pred znižbo glavnice, v katerem primeru se znižba ne izvrši, bodisi po znižbi; v poslednjem primeru ostane izvršena znižba v veljavi, dolžnik pa izgubi pridobljene olajšave glede roka in višine obrestne mere. Upnik pa znižanja ne more zahtevati, ako dolžnik dokaže, da je pobiral od njega oderuške obresti.

Če izvira kmetov dolg istemu upniku deloma iz nakupa blaga na upanje ali iz obrtnega dela, deloma pa iz drugih pravnih razmerij in je položil dolžnik na račun skupnega dolga upniku odplačila, ne da bi označil, na račun katerega dolga jih daje, se vštejejo položena odplačila na obe vrsti dolgov sorazmerno njihovi višini.

Poseben slučaj obravnava člen 37

uredbe. Upnik, ki misli, da je njegov dolžnik, ki se je okoristil z možnostjo znižbe dolga, zmožen plačati več kot 50 % svojega dolga, sme v letu dni od uveljavljanja te uredbe zahtevati ob predložitvi potrebnih dokazov pri pristojnem okrajnem sodišču, da naj sodišče zmanjša znižbo ali jo popolnoma razveljavi.

Nasprotno pa sme dolžnik, ki dokaže, da ne more plačati niti 50 % svojega dolga ali ki dokaže, da je plačeval pred 20. aprilom 1932 na ta dolg oderuške obresti, zahtevati v letu dni po uveljavljanju uredbe pri pristojnem sodišču, naj mu zniža dolg tudi nad 50 %.

Pravilnik (čl. 36) omenja k tej določbi uredbe: Za uvedbo sodnega postopka zadošča, da predloži upnik sodišču potrebne podatke ali da se sklicuje na priče. Pri ocenitvi plačilne sposobnosti upošteva sodišče imovinsko stanje in dohodke dolžnika in upnika. — Za oderuške obresti se smatrajo obresti, ki so bile znatno višje od srednje običajne obrestne mere ob dotičnem času v dotičnem kraju.

IV. Razne druge določbe.

V IV. poglavju uredbe (čl. 32, 33, 34) se obravnavajo olajšave, ki jih daje banka svojim dolžnikom in se razpravlja o prispevkih, ki jih dohiva »sklad za ureditev kmetских dolgov«. V ta sklad se stekajo: 1. državna dotacija v znesku 5.000.000 Din iz dohodkov proračuna; 2. dividenda, ki gre državi in razredni loteriji; 3. presežek dividende, ki bi jo mogla PAB izplačati delničarjem, čez 3 % dividende na delnice. Država garantira le 3 % dividendo (dose-daj 6 %).

V V. poglavju uredbe (čl. 35) obsežene odredbe, ki se tičejo kmetских dolgov pri državni hipotekarni banki.

V VII. poglavju uredbe (čl. 38—47) je urejeno razmerje agrarnih subjektov po predpisih o agrarni reformi do uredbe o likvidaciji kmetских dolgov.

Ker prihajajo te stvari za naše razmere prav malo v poštev in se zlasti ne tičejo kreditnih zadrug, o njih tu ne bomo razpravljali.

Čl. 51 uredbe predpisuje, da se predpisi te uredbe ne morejo s pogodbo izpreminjati v dolžnikovo škodo.

Če so dogovorjeni med dolžnikom in upnikom glede rokov, glede obresti in glede ostalih okoliščin za dolžnika ugodnejši pogoji, kakor so s to uredbo določeni pogoji, ostanejo v veljavi dogovorjeni pogoji. Vendar se ta predpis v smislu pravilnika (čl. 43) nanaša samo na upnike iz VI. poglavja (čl. 36 in 37), t. j. na dolgove ostalim (zasebnim in drugim) upnikom.

Dolžnik sme položiti tudi pred zapadlim rokom bodisi enega ali več obrokov ali pa poplačati ves dolg.

Čl. 52 uredbe odreja: Kmetский dolgovi, ki skupaj niso večji ali ki po opravljeni znižbi niso večji kakor 500 dinarjev, se morajo plačati v dveh enakih letnih obrokih.

Čl. 53 uredbe predpisuje: Dolžnik-kmet, ki je izza 20. aprila 1932 **odsvojil ali obremenil svojo imovino** v nameri, da **oškoduje** svojega upnika, kakor tudi vsakdo, ki v nameri, da pridobi sebi ali komu drugemu v nasprotju s predpisi

te uredbe kako korist, se kaznuje, če ni dejanje po kazenskem zakoniku strožje kaznivo, z zaporom do 6 mesecev in v denarju do 10.000 Din; razen tega **izgubi tak dolžnik** poleg nasledkov po zakonu o izpodbijanju pravnih dejanj izven stečaja tudi vse **olajšave** iz te uredbe, če bi imel do njih pravico. Prav tako izgubita te olajšave tudi njegov nasnovatelj in pomagač, če sta kmeta po tej uredbi.

Te kazni izrekajo redna sodišča.

Kazenski postopek se v smislu pravilnika (čl. 44) uvede na predlog oškodovane osebe.

Čl. 54 uredbe se glasi: Posle po čl. 2 (odst. 8), 5 (odstavkih 5 in 9), 9, 24, 25, 26, 27 (odstavku 2), 36 in 37 in kolikor s to uredbo ni odrejeno drugače, rešujejo okrajna sodišča po zakonu o sodnem nepravdnem postopku. Sodni

sklep, izdan po odstavku 8 čl. 2, je dokončen in ni zoper njega pravnega sredstva. Zoper sodne sklepe, izdane po čl. 5 (odstavkih 5 in 9), 9, 24, 25, 26, 27 (odstavku 2), 36 in 37, ima interesent pravico pritožbe na okrožno sodišče. Odločba okrožnega sodišča je dokončna in ni zoper njo pravnega sredstva.

K tej določbi dodaja pravilnik (člen 45), da so vsi sodni posli po tej uredbi **nujni in se smatrajo za ferialne**.

Čl. 55 uredbe odreja: Vsi posli, sodna dejanja in vse listine po tej uredbi so **oproščeni vseh taks**, izvzemši pritožbo na okrožno sodišče.

Končno bodi še omenjeno, da ima pravilnik moč avtentične razlage uredbe o likvidaciji kmetских dolgov.

Pravilniki k uredbi o likvidaciji kmetских dolgov.

Uredba o likvidaciji kmetских dolgov odreja, da se bodo za izvrševanje uredbe izdali razni pravilniki. Po čl. 56 bi morali vsi biti izdani do 1. nov. 1936.

Doslej je izšel glavni pravilnik k uredbi z datumom 30. oktobra 1936, štev. 79.104/V. Vsebinsko tega pravilnika objavljamo v našem uvodnem članku pri posameznih določbah uredbe, na katere se nanaša.

Poleg tega so bili doslej v Službenem listu banske uprave dravske banovine 91. kos z dne 11. novembra 1936, objavljeni naslednji pravilniki:

1. Pravilnik o zamenj dolžniških listin z novimi obveznicami (zadolžnicami) z dne 31. oktobra 1936, št. 108.810.

2. Pravilnik o nadzoru nad določa-

njem razlike, ki se po 5. odst. čl. 10 uredbe pokriva z državnimi obveznicami. Pravilnik je datiran z dnem 31. oktobra 1. 1936.

3. Pravilnik z dne 30. oktobra 1936 o tem, kako je ceniti vrednost zemljišč in ostale imovine dolžnikov kmetov.

4. Pravilnik z dne 30. oktobra 1936, kako se določajo parcele, ki se vštevajo v površino 50, oziroma 100 ha.

5. Pravilnik z dne 29. oktobra 1936 o uporabljanju in upravljanju posebnega sklada za uređitev kmetских dolgov.

6. Pravilnik z dne 30. oktobra 1936 o dajanju olajšav dolžnikom Privilegirane agrarne banke, ki se pa nanaša samo na kmete, ki so včlanjeni v krajevnih zadrugah za kmetijski kredit.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Narodnega Gospodarja“ Ljubljana, Zadrúžna zveza. Izdajatelj: Zadrúžna zveza v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik Zadrúžne zveze v Ljubljani. — Za Zadrúžno tiskarno: Maks Blejec v Ljubljani.

